

МАУП

Навчально-науковий інститут управління, економіки та бізнесу

Кафедра управління персоналом та економіки праці

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Директор ННІУЕБ

_____ І.А Семенець-Орлова
"_____" "_____" 2024 р.

Схвалено на засіданні кафедри УПЕП

Протокол № 1 від "30" серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

_____ Г. А. Дмитренко

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теорія і організація управління

спеціальності: _____ 073 «Менеджмент»
(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня _____ бакалавр
(назва освітнього рівня, ОКР)

Розробник силабусу навчальної дисципліни:

Головач Наталія Василівна - кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри управління персоналом та економіки праці

(підпис)

Викладач:

Головач Наталія Василівна - кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри управління персоналом та економіки праці

(підпис)

Силабус розглянуто на засіданні управління персоналом та економіки праці
Протокол від "30" серпня 2024 р. № 1

Завідувач кафедри _____ Г.А.Дмитренко
(підпис)

Силабус перевірено

28.08.2024 р.

Заступник директора _____ І .І. Каліна

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Теорія і організація управління
Шифр та назва спеціальності	073 «Менеджмент»
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	вибіркова
Кількість кредитів і годин	4 кредита/120 год Лекції : 28 Семінарські заняття: 28 Самостійна робота студентів: 64
Терміни вивчення дисципліни	7 семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	іспит
Сторінка дисципліни на сайті	http://maup.com.ua/ua/pro-akademiyu/instituti/institut-ekonomiki/kafedra-ekonomiki.htm

Загальна інформація про викладача. Контактна інформація.

	<i>Головач Наталія Василівна</i>
	кандидат педагогічних наук
	доцент
	професор кафедри управління персоналом та економіки праці
Дисципліни, які викладає НПП	Вступ до спеціальності «Економіка», Управління персоналом, Мотивація персоналу, Розвиток персоналу, Служба персоналу, Маркетинг персоналу, Просемінар з економіки та управління персоналом, Психологія виробничих груп, Теорія і практика само менеджменту, Теорія і організація управління
Напрями наукових досліджень	Економіка, управління персоналом, мотивація персоналу, розвиток персоналу, управління трудовим потенціалом, стратегія розвитку освіти, формування та розвиток громадянського суспільства
Посилання на реєстри ідентифікаторів для науковців	https://orcid.org/0000-0002-6215-6575 https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=HYF-CfMAAAAJ&view_op=list_works&sortby=pubdate
Контактна інформація викладача:	
Е-mail:	n_golovach@ukr.net
Контактний тел.	+38(097)8855323
Телефон кафедри	(044) 490-95-00, вн. 15-14
Портфоліо викладача на сайті кафедри/Інституту/Академії	https://maup.com.ua/ua/pro-akademiyu/instituti/institut-ekonomiki/kafedra-upravlinnya-personalom-ekonomiki-praci.html

Анотація курсу. Теорія та організація управління як навчальна дисципліна спрямована на забезпечення високого рівня теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Менеджмент». Її структура і зміст розроблені на основі аналізу сучасної практики створення ефективних організаційних форм. Вивчаючи курс, студенти опановують наукові підходи до управління, розуміють природу організаційних процесів, а також вивчають закони, принципи та закономірності формування і функціонування організацій.

По завершенні курсу здобувачі повинні:

- усвідомлювати, що в умовах різноманітності форм власності, швидкого прогресу науки і техніки, впровадження новітніх інформаційних технологій, активного розвитку підприємництва, потреби в удосконаленні товарів і послуг, а також змін у державному регулюванні економіки, перехід до ефективних організаційних форм є ключовим чинником успішної конкуренції;
- володіти знаннями про принципи, методи та інструменти організації.

Дисципліна допомагає здобувачам вищої освіти отримати такі знання:

- сутність і закони функціонування організацій;
- принципи побудови організаційних систем;
- етапи розвитку організацій і теорії організацій;
- види та характеристики соціальних організацій;
- внутрішні та зовнішні чинники організаційного середовища;
- підходи до проектування організаційних форм управління;
- поняття організаційної культури, її моделі та роль у діяльності організацій;
- фактори й критерії ефективності організаційних систем.

Практичні вміння, які здобувачі мають опанувати:

- застосовувати методологічні підходи до аналізу ефективності організаційної діяльності;
- досліджувати різні типи організацій, виявляючи їхні сильні та слабкі сторони;
- здійснювати порівняльний аналіз організаційних структур і формувати їхні моделі;
- визначати вплив зовнішніх чинників на формування іміджу та культури організації;
- розробляти заходи з трансформації організацій і їхніх окремих елементів.

Мета і завдання дисципліни:

Головною метою курсу є формування у майбутніх менеджерів системних знань і практичних навичок для розвитку організаторського мислення та вміння реалізовувати закони, принципи й правила управління. Курс дозволяє студентам аналізувати причини успіху чи невдач організацій з точки зору управлінських процесів та ефективно комбінувати елементи організаційної діяльності для досягнення поставлених цілей.

Основні завдання курсу включають:

- забезпечення знань про функціонування організацій в умовах сучасного ринку;
- вивчення теорій організацій та методів аналізу внутрішнього і зовнішнього середовища;
- набуття навичок проектування структур організацій різних типів;
- засвоєння методологічних підходів до створення ефективних організаційних систем;
- оволодіння методами управління процесами трансформації та вдосконалення організацій.

Цей курс спрямований на підготовку фахівців, здатних адаптуватися до змінних умов сучасного світу, аналізувати діяльність організацій та впроваджувати ефективні управлінські рішення.

Для вирішення завдань, передбачених програмою, визначені такі методи активного навчання: проблемні лекції, семінари і тематичні дискусії, контрольні та випускні роботи, імітаційні вправи, аналіз ситуацій, розігрування ролей, ділові ігри, тренінги.

4. Пререквізити та постреквізити навчальної дисципліни: “Вступ до спеціальності «Менеджмент»”, “Основи менеджменту”, “Управління потенціалом організації”, “Основи проектного менеджменту”, “Стратегічне управління підприємством”.

Програмні компетентності.

Компетентність	Ступінь сформованості компетентності	Оцінювання
Навички використання інформаційно-комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу інформації з різних джерел та прийняття рішень	Повністю. Співвідноситься з метою курсу	Підсумкове (іспит)
Вміння виявляти та вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї	Частково, в аспекті виконання завдань, передбачених професійною діяльністю за спеціалізацією освітньої програми	Поточне, рубіжне (модульний контроль), підсумкове (іспит)
Встановлювати критерії, за якими організація визначає подальший напрямки розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани	Частково. Разом з іншими освітніми компонентами освітньої програми	Поточне, рубіжне (модульний контроль), підсумкове (іспит)
Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, ухвалювати управлінські рішення та забезпечувати умови їх реалізації	Частково. Разом з іншими освітніми компонентами освітньої програми	Поточне, рубіжне (модульний контроль), підсумкове (іспит)
Здатність до управління організацією, її змінами	Частково. Разом з іншими освітніми компонентами освітньої програми	Поточне, рубіжне (модульний контроль), підсумкове (іспит)
Компетентність	Ступінь сформованості компетентності	Оцінювання

Зміст навчальної дисципліни.

№ пор.	Назва змістового модуля, теми	Кількість годин, з них:					Форма контролю	Примітка
		Лекції	Семінари	Практичні заняття	Інд. конс. роб.	СРС		
Змістовий модуль I. Основи теорії і організації управління								
1	Основні поняття управління	2	2			4	У	
2	Сучасні теорії організації управління. Принципи управлінської діяльності.	2	2			4	СР	
3	Теорія організації та її місце в системі наукових знань	2	2			4	У	Модульний контроль
Змістовий модуль II. Теоретико-методологічні аспекти формування організації								
4	Організація управління підприємством (фірмою).	2	2			4	У	

5	Характеристики і типи організацій. Організаційна діяльність	2	2			4	У	
6	Організаційне проектування	2	2			4	СР	
7	Координація в організаціях	2	2			4	СР	
8	Критерії ефективності функціонування організації	2	2			4	СР	
9	Методологічні аспекти проектного аналізу	2	2			4	СР	Мо- дульний контроль
Змістовий модуль III. Методи і засоби інформаційного моделювання управлінських процесів та систем								
10	Організаційні комунікації	2	2			4	СР	
11	Інформаційні технології в управлінні підприємством	2	2			4	У	
12	Інформаційно-аналітична робота в організації	2	2			4	СР	
13	Інформаційні моделі в процесі управління організацією	2	2			4	СР	
14	Інструменти сучасного офісу	2	2			4	І	Модуль- ний конт- роль
	Разом годин: 120	28	28			64		

Форми контролю: усне опитування – У

перевірка завдань для самостійної роботи – СР

інші – співбесіда – СП

Іспит - І

Технічне й програмне забезпечення /обладнання – програми та сервіси для перевірки оригінальності текстів (Plagiat, Antiplagiat, Unicheck). Ознайомитися із наявними в Академії програмами і сервісами можна: корп. №24)

- Передбачає автоматизацію розрахунку та обліку заробітної плати в програмі, автоматизацію діяльності як менеджерів по персоналу, які приймають рішення по різним аспектам управління персоналу, розміру заробітної плати персоналу, так і бухгалтерів – для розрахунків заробітної плати.

9. Політика курсу - Передбачає роботу в команді.

- Клімат в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної самоіронії.
- Виконання завдань у встановлений термін.
- Відпрацювання пропущених занять можливе під час самостійної підготовки та консультацій викладача.
- Дотримання академічної доброчесності.
- Презентації та доповіді мають бути авторськими і оригінальними.

10. Зміст дисципліни: Курс складається з двох змістових модулів. Кожен модуль, у свою чергу, складається з лекційної та семінарської частин:

- **Змістовий модуль 1 «Основи теорії і організації управління»** (лекційні теми 1-3, семінарські теми 1-3);
- **Змістовий модуль 2 «Теоретико-методологічні аспекти формування організації»** (лекційна тема 4-9, семінарські теми 4-9).

- **Змістовий модуль 3 «Методи і засоби інформаційного моделювання управлінських процесів та систем»** (лекційна тема 9-11, семінарські теми 9-14).

11. Форми і методи навчання.

Основними видами навчальних аудиторних занять є **лекції, семінарські заняття, консультації**.

При викладанні **лекційного матеріалу** передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції-бесіди, лекції-візуалізації.

Лекція-бесіда забезпечує безпосередній контакт викладача з аудиторією і дозволяє привернути Вашу увагу до найбільш важливих питань теми лекції, визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу. Ви маєте можливість обмірковувати поставлені запитання, робити самооцінку рівня своєї підготовки, навчитися самостійно формулювати висновки і узагальнення.

Лекція-візуалізація включає візуальну форму подачі лекційного матеріалу технічними засобами навчання. Читання такої лекції зводиться до розгорнутого або короткого коментування викладачем візуальних матеріалів, що переглядаються.

При проведенні **семінарських занять** передбачено поєднання таких форм і методів навчання як робота у малих групах, рольові ігри, дискусія, публічний виступ, групові проекти та кейс-завдання.

Ви працюєте з інформацією вдома, зокрема з використанням мережі Інтернет (див. *рекомендовану літературу*), під час занять виконуєте усні та письмові завдання, виступаєте з доповідями і презентаціями, підготовленими як групою так і індивідуально, моделюєте поведінку у конкретних професійних ситуаціях. Програмою курсу передбачено такі проекти:

- Виступ за темою **індивідуального завдання** (тематика і критерії оцінювання див.: *Робоча навчальна програма дисципліни*).
- Виступ-інформування за темами семінарських занять;
- Графоаналітичні завдання;
- Розрахункові завдання.

12. Оцінювання знань здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП» (<https://drive.google.com/file/d/1ENRncPY-dU2qLke7awVKn1OdfG88Hg8D/view>).

Вид діяльності здобувача	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	4	4
Відвідування семінарських занять	1	1	1	1	1	3	3
Відвідування практичних занять	1	-	-	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті	10	1	10	1	10	3	30
Робота на практичному занятті	10	-	-	-	-	-	-
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	-	-	-	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15	6	30
Виконання модульної роботи							

Виконання ІНДЗ	15		15		15		15
Разом		43		43		82	
Максимальна кількість балів:	168						
168:100=1,68. Здобувач набрав Х балів; Розрахунок: $X:1,68 =$ загальна кількість балів.							

13. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Під час вивчення курсу виконуються завдання для самостійних робіт до кожної з 15 тем (завдання до самостійної роботи див.: Робоча навчальна програма дисципліни). Критерії оцінювання:

- змістовність – 4 бали
- відповідність темі та вимогам оформлення – 1 бали.

Максимальна кількість балів за самостійну роботу – **5 балів**.

14. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль відбувається в кінці вивчення блоків змістових модулів і здійснюється у вигляді виконання індивідуальних завдань-кейсів у формі презентації за тематикою **самостійного вивчення матеріалу** відповідного змістового модуля (5 хв. зі слайдами).

Під час модульного контролю оцінюються такі компоненти:

- Слайди до презентації – 3 балів
- Повнота розкриття теоретичного питання теми – 10 балів
- Тестове завдання – $5 \cdot 1 \text{ бал} = 5$ балів
- Якість інформації – 5 балів
- Самостійність та креативність – 2 балів

Максимальна кількість балів - **25 балів**.

15. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання:

Залік.

Відбувається у формі екзамену згідно з «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП».

16. Орієнтовний перелік питань для семестрового комплексного контролю (див.: Робоча навчальна програма дисципліни).

Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

17. Шкала відповідності оцінок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендовані джерела (література):

Основна:

1. Баєва О.В., Новальська Н.І., Згалат-Лозинська Л.О. Основи менеджменту: практикум: навч.посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 524 с.
2. Бардиш Г.О. Проектний аналіз: Підручник. – 2-е вид., стер. – К.: Знання, 2006. – 415с.
3. Бебик В.М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшинз: Моногр. – К.: МАУП., 2005. – 440 с.
4. Верба В.А., Загороднік О.А. Проектний аналіз : Підручник. – К.: КНЕУ, 2000. – 322с.
5. Гуменник В. І., Копчак Ю. С., Кондур О. С. Менеджмент організацій: навч. посіб. - К.: Знання, 2012. - 503 с.
6. Дудар Т. Г., Волошин Р. В., Дудар В. Т. Менеджмент: навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2013. - 336 с.
7. Керівництво організацією: навч. посіб. / О.С. Кузьмін, Н.Т. Мала, О.Г. Мельник, І.С. Процик. - Л.: Вид-во нац. ун-ту “Львів. політех.”, 2008. - 244 с.
8. Маркіна І. А., Біловол Р. І., Власенко В. А. Менеджмент організацій: навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2013. - 248 с.
9. Менеджмент: навч. посіб./ [За ред. С. І. Михайлова]. - 2-ге вид., випр. та доп. К.: ЦУЛ, 2012. - 536 с.
10. Менеджмент: Підруч./ [Мостенська Т. Л., Новак В. О., Луцький М. Г. та ін.]. 2-ге вид. - К.: Кондор, 2012. - 758 с.
11. Менеджмент і адміністрування : в 2 ч. Ч. 2 : Менеджмент / [За ред. О. В. Басвої, Н.І. Новальської]. - К. : Персонал, 2015. - 326 с.
12. Менеджмент : навч. посіб. / [Заг. ред. Мошека Г. Є.]. - вид. 2-ге, доп., перероб. - К. : Ліра-К, 2016. - 550 с.
13. Менеджмент: теорія та практика : навч. посіб. / [Кузнецова Т. О., Янковська Л. А., Савіна Н. Б. та ін.]. - Л. : Магнолія 2006, 2017. - 293 с.
14. **Монастирський Г.Л.** Теорія організації: підручник. 2-е видання, доповнене й перероблене. Тернопіль: “Крок”, 2019. 368 с.
15. 10.Основи менеджменту. Теорія і практика : навч. посіб. / [За заг. ред. Мошека Г. Є]. - К. : Ліра-К, 2017. - 528 с.
16. Рульєв В. А., Гуткевич С. О. Менеджмент: Навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2011. - 312 с.
17. Скібіцький О. М., Матвєєв В. В., Скібіцька Л. І. Організація бізнесу. Менеджмент підприємницької діяльності: навч. посіб. - К.: Кондор, 2011. - 912 с.
18. Шморгун Л. Г. Менеджмент організацій: навч. посіб./ [Шморгун Л. Г.]. - К.: Знання, 2010. - 452 с.

Додаткова література

19. Біловодська О. А. Маркетинговий менеджмент: навч. посіб./ [Біловодська О. А.]. - К.: Знання, 2011. - 332 с.
20. Бондар О. В. Ситуаційний менеджмент: навч. посіб./ [Бондар О. В.]. - 2-ге вид., перероб. та доп. - К.: ЦУЛ, 2012. - 388 с.
21. Бровкова О. Г. Стратегічний менеджмент: навч. посіб./ [Бровкова О. Г.]. - К.: ЦУЛ, 2012. - 224 с.
22. Виробничий менеджмент: підруч./ [За заг. ред. Бутка М. П.]. - К.: ЦУЛ, 2015. - 424 с.
23. Власенко О. С. Інноваційний менеджмент: навч. посіб./ [Власенко О. С.]. - К.: Знання, 2011. - 439 с.
24. Діденко В. М. Менеджмент: підруч./ Діденко В. М. - К.: Кондор, 2008. - 584 с.
25. Дідковська Л. Г., Гордієнко П. Л. Менеджмент: Навч. посіб. - К.: Алерта, КНТ, 2007. - 516 с.
26. Докієнко Л. М., Клименко В. В., Акімова Л. М. Інвестиційний менеджмент: навч. посіб. - К.: Академвидав, 2011. - 408 с.
27. Етика ділового спілкування : навч. посіб. / [За ред. Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук]. - К. : ЦУЛ, 2017. - 344 с.

28. 24.Захарченко В. І., Корсікова Н. М., Меркулов М. М. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки: навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2012. - 448 с.
29. 25.Іванов М. М., Комазов П.В. Операційний менеджмент: навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2012. - 368 с.
30. Косач І. А., Ладонько Л. С., Калінько І. В. Ділове адміністрування: менеджмент організацій та управління змінами: навч. посіб. - К.: Кондор, 2015. - 217 с.
31. Калетнік Г. М., Ціхановська В. М., Ціхановська О. М. Менеджмент та маркетинг: навч. посіб. - К.: Хай-Тек Прес, 2011. - 580 с.
32. Кіндрацька Г.І. Стратегічний менеджмент: Навч. посіб./ [Кіндрацька Г. І.]. - 2-ге вид., переробл. і доп. - К.: Знання, 2010. - 406 с.
33. Кобилін А. М., Самородов Б. В. Інформаційний менеджмент: навч. посіб. - Л.: Новий Світ-2000, 2014. - 216 с.
34. Левицька Е.В. Менеджмент підприємств за кризових умов: навч. посіб./ [Левицька Е.В.]. - Л.: Новий Світ-2000, 2011. - 176 с.
35. Маркіна І. А., Біловол Р. І., Власенко В. А. Менеджмент організацій: навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2013. - 248 с.
36. Менеджмент: навч. посіб./ [Мошек Г. Є., Поканєвич Ю. В., Соломко А. С. та ін.]. - К.: Кондор, 2009. - 392 с
37. Менеджмент: підручник/ [Федоренко В.Г., Іткін О.Ф., Анін В.І. та ін]; за наук. ред. проф. В.Г. Федоренка. - К.: Алерта, 2008. - 652 с.
38. Менеджмент: теорія і практика: навч. посіб./ А.А. Мазаракі, Г.Э. Мошек, Г.А. Гомба та ін. - К.: Атыка, 2007. - 564 с.
39. Менеджмент персоналу = Management of staff : навч. посіб. / В. О. Лук'янихін. - Суми : Університетська книга, 2016. - 592 с.
40. Мізюк Б. М., Тучковська І.І., Артищук І.В. Стратегічний менеджмент: навч.посіб. - Л.: Магнолія 2006, 2013. - 376 с.
41. Моргулець О. Б. Менеджмент у сфері послуг: навч. посіб./ [Моргулець О. Б.]. - К.: ЦУЛ, 2012. - 384 с.
42. Назарчук Т. В., Косіюк О. М. Менеджмент організацій: навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2015. - 560 с.
43. 40.Осовська Г.В., Копитова І.В. Основи менеджменту: практикум: навч. посіб. - К.: Кондор, 2010. - 581 с.
44. 41.Офісний менеджмент. Практикум : навч. посіб. / [Скібіцька Л. І., Щелкунов
45. В. І., Сівашенко Т. В. та ін.]. - К. : ЦУЛ, 2016. - 360 с.
46. Палеха Ю. І. Менеджмент персоналу: навч. посіб./ [Палеха Ю. І.]. - К.: Вид- во Ліра-К, 2010. - 338 с.
47. Пріб, К. А. Діагностика в системі управління : навч. посіб. / К. А. Пріб, Н. І. Патика. - К. : ЦУЛ, 2016. - 432 с.
48. Садловська І. П. Інвестиційний менеджмент: Навч. посіб./ [Садловська І. П.].
49. К.: Кондор, 2011. - 212 с.
50. Самокиш, О. В. Креативний менеджмент : навч. посіб. / О. В. Самокиш. - К. : Кондор, 2016. - 204 с.
51. Свидрук І. І. Креативний менеджмент: навч. посіб./ [Свидрук І. І.]. - К.: ЦУЛ, 2012. - 224 с.
52. Стратегічний менеджмент : навч. посіб. / [За заг. ред. Бутка М. П.]. - К. : ЦУЛ, 2016. - 376 с.
53. Трут О. О. Операційний менеджмент: підруч. - К.: Академвидав, 2013. - 348 с.
54. Федоренко В. Г. Менеджмент: підруч. - 3-тє вид., перероб. і доп. - К.: Алерта, 2015. - 492 с.
55. Управління сучасним офісом (офіс-менеджмент): навч. посіб./ [Шевчук С. П., Скороходов В. А., Жуковська В. М. та ін.]. - К.: Професіонал, ЦУЛ, 2010. 184 с. Шегда А.В. Менеджмент: навч. посібник / А.В. Шегда. - К.: Знання, 2003. - 584 с.

56. Шквір В.Д. Інформаційні системи і технології в обліку: Навч. посіб./ В.Д.Шквір, А.Г.Загородній, О.С.Височан. – Львів: Львівська політехніка, 2003.– 268 с.
57. Шквір В.Д. Інформаційні системи і технології в обліку: Практикум / В.Д.Шквір, А.Г.Загородній, О.С.Височан. – К.: Знання, 2006.– 429 с.
58. Ярошевич Н. Б., Берлінг Р. З., Гаврилюк А. С. Підприємництво і менеджмент: навч. посіб. - Л.: Новий Світ-2000, 2010. - 408 с.

Інформаційні Інтернет ресурси

59. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень // Режим доступу: (<http://www.niss.gov.ua>).
60. Сайт HR-Ліга – Спільнота кадровиків та спеціалістів з управління персоналом // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [_www_ hrliga.com](http://www.hrliga.com).